

»Tanhäuserja« »Presrečen sem« in »Pozdrav vesel dvorani« ter Zajčev zvokovno efektni, manj muzikalno se odlikujoči »Dolazak Hrvata«.

Posebnost je dodalo koncertu solistovsko sodelovanje praške umetnice na harfo, gospe Jelene Kličke-Nebeske. Umetniško svojstvo virtuozinje se je javilo že pri izberi sporeda, ki je bil vseskozi izredne muzikalne vrednosti, ko je bila vmeščena med drugim transkripcija Smetanove simfoniške uverture »Vltava«, Trnečkova »Češka fantazija« in razkošna fantazija njenega očeta Kličke o poczije polni narodni pesmi »Ach není tu«. Težavno tehniko igre na harfi je premagala virtuozinja že zdavnaj; z bravuro rabi svoj instrument in z vso svojo dušo se posvečuje interpretaciji proizvajanih skladb kot umetnica, ki jo je moči le občudovati, ker budi v duši poslušalčevi zaupanje v nekaljen užitek.

Naposled nam je omeniti opernega pevca Tita Olszewskega, ki je z umetniškim zanosom interpretiral zgoraj omenjene Krekove pesmi, to ob priznanja vrednem spremljevanju rutiniranega pianista Jos. Procházke.

Dr. Vladimír Foerster.

Med revijami

Moskovskija Vjedomosti o Korševem Prešernu. V broju 353. l. 1900. so bile prinesle »M. V.« izpod peresa nekega D. P. kritiko o Korševem ruskem prevodu Prešernovih poezij. Ta kritika je bila natisnjena v »M. V.« kot feljton pod zaglavjem; »Slovenski poet«. Ker mora slovenske literate zanimati, kako sodijo Rusi o »ruskem Prešernu«, podajem tukaj svojim rojakom, čitajočim »Ljubljanski Zvon«, kritiko »Moskovskih Vjedomostij« v prevodu. Pisatelj D. P. piše:

»Dne 21. nov. st. sl. je preteklo sto let od rojstnega dne slovenskega pesnika Franceta Prešerna. V njegovi domovini so dostojno praznovali to godovanje, pa tudi pri nas Rusih ni prešlo brez sledu. Najboljši jubilejni dar v spomin in čast tistega, s katerim se morejo ponašati vsi Slovani, bo pa gotovo prevod Prešernovih poezij, izdan za jubilejni dan. Izvršil je ta prevod znani poznatelj poezije in nadarjeni poet F. E. Korš.

Ta jubilejni dar je namenjen ne učenim slavistom, pravi sam prevajatelj, nego ljubiteljem poezije sploh. Ta knjiga ustreza našim željam tem bolje, ker smo mi, samim sebi na sramoto, le malo znani s slovanskimi pesniki. Samo ime Franceta Prešerna mnogim iz nas ne pove prav ničesar, dasi je v svoji domovini ta izredni poet že davno ocenjen dostojno in pravično ter je nenavadno priljubljen vsemu slovenstvu v Avstriji in Italiji.

Taka nevednost Rusov, celo izobraženih, v poeziji slovanski je pač precej otežila nalogo prevajatelja. Primorala ga je pripisati svojemu prevodu celo lekcijo ne le o Prešernu in njegovih poezijah, nego vobče o slovenski umetni poeziji v zvezi z razvojem slovenskega jezika. Nam pač ni treba poudarjati, da je ta nevoljni predgovor napisan z redkim znanjem stvari same in s tisto skrbnostjo, polno ljubezni, katera odlikuje sploh vsa dela F. E. Korša v okviru njegovemu srcu tako priljubljene poezije.

Poet-profesor začnjenja z zgodovino in zemljepisom slovenskega plemena. V obrisu, napisanem prav zanimivo, seznanja avtor čitatelja s predniki in so-

dobniki Prešerna. V životopisu Prešernovem g. Korš najbolj poudarja tiste dogodke, kateri so posebno vplivali na umotvornost pesnikovo. Tukaj moramo zabeležiti duhovito opazko Feodora Evgenjeviča glede zveze med življenjem poeta in proizvodi njegove muze. »Samo po sebi je umevno,« pravi F. E. Korš, »da ni možno pisati životopisa nobenega pesnika samo po njegovih pesmih, če je bil zares poet, a ne samo prelagatelj svojega življenja v stihe. Pa med posamnimi pesniki je razlika. »Ponarejeni« pesniki, ali vsaj tisti, ki zajemajo svoj poetični duh iz knjig, ne pa iz življenja, zavedno izmišljujejo snov za svoje proizvode; istiniti poeti pa, če bi bila njih nadarjenost tudi majhna, ustvarjajo na posamne slučaje; njih pesmi so to, kar Goethe nazivlje »Gelegenheitsgedichte«; kajti ni poezije brez umotvornega duha, a življenski dogodki porajajo v poetičnih dušah tak duh — seveda ne vselej, ne vsi dogodki in ne eni in isti v vseh pesnikih.«

Zatem prihaja g. Korš k Prešernu ter podaje tako karakteristiko našega pesnika:

»V Prešernovih poezijah ni pesmi, katera bi ne imela svojih korenin v življenju. To življenje pa mu kot istinitemu pesniku seveda pretvarja poetični duh, nezavedno prisposabljač si same okoliščine in prizore, ki ga provzročujejo. Zato pa mora v tem obziru biti oprezen, kdor hoče iz njegove pesmi izveliči životopisen podatek.« Stopivši na tako stališče o Prešernu, razbira prevajatelj celo vrsto njegovih proizvodov drugega za drugim ter pojasnjuje raznorodni duh v kiticah slovenskega poeta s temi okoliščinami, s katerimi je moral v življenju računati. Pa te okoliščine večidel niso bile lahke, niso bile vesele, in Prešeren je bil po pravici nezadovoljen s svojim življenjem in s svojimi bližnjimi, kakor to svedoči njegov životopisec — J. Stritar. Vzrok te nezadovoljnosti je bil med drugim tudi ta, da si je pesnik preživo predstavljal ideal, katerega uresničenje je na tem svetu ničemurno, nemožno, dasi je po njem slovenski poet strastno stremil vse svoje nedolgo življenje. Vse to je seveda vplivalo na poezije Prešernove, v katerih tupatam res nahajamo sledove pesimizma.

Pa Prešerna ne smemo smatrati za pesimista v navadnem pomenu besede, nadaljuje prevajatelj. Kajti pravi pesimizem je pravzaprav osnovan na egoizmu, dasi je nazunaj veličav in živopisen ter probuja v nas sožalje s tistim, ki mu je podvržen radi teh ran, ki mu jih seka. On trdi, da vse na svetu ne velja nič, tiho pa pristavlja: razen mene!

Prešeren je mogel biti nezadovoljen z okoliščinami ter pod vplivom svojih osebnih nesreč je bil lahko jezen na to življenje. Ali širakost njegovega uma in dobrota njegovega srca nista dopuščali, da bi bil kot ozek subjektivist zametaval vse, izvzemši svojo lastno osebo.

Prešerna smemo smatrati za pesimista le pogojno: 1. Med mračnimi notami slišiš o njem tudi glasov, če ne radostnih, pa vsaj primirljivih. 2. Njegov pesimizem ne obsoja samozadovoljno vsega sveta, ampak le skrbi in boli ga, da ta svet ne odgovarja njegovemu idealu. 3. Prešeren je veroval, de se ta ideal popolnoma uresniči na onem svetu, a nekaj se ga utelesi tudi na tem, pa ne takoj, a nekoliko pozneje, ko ljudje spoznajo, kaj jim je pravo blago.«

Težko je pač opisati poezije Prešernove bolje in resničnejše. V njem bi mnogi brez razloga radi videli obupanega pesimista. Slovenski poet res ne obsoja sveta, pač pa ga boli njegova nepopolnost; pa ta bol je brezkončno daleč od slaboglasne »svetovne boleti«, kakršna je bila bol tistega Lenaua, o

katerem so njegovi sodobniki hoteli videti drugega Goetheja. Prešeren ni obupal, on je veroval v uresničenje ideala, in v tej veri je glavna sila njegove poezije.

Preidimo k poezijam Prešernovim v duhovitem prevodu F. E. Korša. Tu moramo najprej opomniti, da je priljubljena oblika slovenskega pesnika sonet, v katerem je dosegel redko popolnost in je dostojno tekmoval s Petrarko, kateremu se je sam kaj rad primerjal. Kako je bil Prešeren kos sonetu, je pač najbolj razvidno iz znamenitega »sonetnega venca«. Nam pač ni treba poudarjati težav, katere dela »sonetni venec« pri prevodu, če je prevod še tako svoboden. Primorani smo torej tem bolj čuditi se umetnosti, s katero je izpolnil svojo zadačo F. E. Korš, opustivši le akrostihon magistrale; kajti ni bilo moči ohraniti i tega pri prepesnitvi »sonetnega venca« v ruščino.

Mi nismo brez vzroka nazvali prevoda F. E. Korša prepesnitev. Kajti nadarjeni in občutljivi prevoditelj je uvidel, da je v prevodu poetičnih proizvodov najvažnejše, da bi bil splošni vtisk prevoda isti kakor v izvirniku. Torej mu navadno ne zadostuje samo prepesnitev vsebine, ampak čuva in ohranja tudi obliko originala. Kar se tiče posameznih netočnosti in neprostovoljnih odstopljenj od izvirnika, drži se gosp. Korš temeljito pravila, da je to dovoljeno, samo da ostane duh. Če torej začnemo primerjati izvirne poezije Prešernove Korševemu prevodu v ruščini, se takoj prepričamo, da pač ni povrsten prevod, s katerim se je, na primer, kaj rad ponašal pokojni Fet v svojih prevodih starih klasikov. Pri tem pa tudi zapazimo, da je splošen vtisk izvirnika in prevoda nenavadno blizek, neredko popolnoma enak. F. E. K. ne prevaja doslovno, od besede do besede, ampak le pripoveduje Prešerna po ruski, čuva pa vnanji lišp poezij — obliko, kar še bolj pospešuje enakost vtiskov.

Pa Prešeren ni pisal samo sonetov. Oblika njegovih poezij se odlikuje tupatam z velikimi in divnimi posebnostmi, kar dela prevoditelju veliko težav, če jo hoče ohraniti v celoti. V tem oziru se posebno odlikujejo »Pesmi«, ki so po obliki vse take, kakor da bi bile nalašč prirejene za petje. Tudi te težave je premagal prevoditelj, dasi tupatam očitno ne brez precejšnjega truda.

Prešeren je živel v Avstriji sredi Nemcev, s katerimi je bil vedno nočeš-hočeš v dotiki, bolj ali manj tesni. Znal je torej popolnoma nemščino, v kateri je napisal tudi nekoliko pesmi, po njih vsebini prezanimivih. Torej se jih tudi naš prelagatelj ni mogel izogniti. Med njimi menda prvenstvuje sonet, posvečen tistim Slovencem, ki pišejo svoje stihe po nemški.

Če torej slovenski pesnik tudi piše po — nemški, njegovi stihovi vendarle ne smejo biti smeti, nego proizvodi iz boljšega brona. In take so zares vse pesmi Prešernove v tujem jeziku.

Končno ponavljamo še enkrat, da je knjižica g. Korša, ki je zagledala beli dan ob stoletju rojstva Prešernovega, najboljši jubilejni dar v spomin velikega slovanskega poeta ter da je vsem nam dobro došla posebno zato, ker se je v poslednjih časih v ruskem občinstvu začelo probujati zavedno zanimanje za slovansko poezijo. To zanimanje se pa najbolj oživlja in goji, če občinstvo zahaja v krog rodni slovanskih poetov ter se seznanja z njih proizvodi. Taka je prevažna naloga sedanjih ruskih pesnikov, katero je pričel reševati tako uspešno F. E. Korš.

Fr. Bož. Štiftar, profesor v Kalugi.

Slovanský Přehled, ki ga ureja, kakor znano, g. A. Černý — pod psevdonymom »Jan Rokyta« nežnočutni lirski pesnik — se razvija čimdalje lepše. Ozira se redno na vsa slovanska plemena, prinaša prevode iz raznih slovanskih poezij in znamenite kulturno-politične članke ter zanimive dopise. V 6. zvezku piše urednik sam o lužiško-srbski poeziji, Štefan Radić o najnovejših dogodkih na Srbskem, Klima pa o Slovakah itd. R. Jesenska je prevedla nekaj pesmij maloruskega pesnika Ivana Franka. Na str. 292—293. pa poroča g. H(udec) obširno o »Zvonovem« »Prešernovem albumu«. Poročevalec našteva po vrsti vse sotrudnike tega zbornika, hvali njegove pesnitve, novele in članke in podaje glavne misli posameznih pisateljev »Prešernovega albuma«. Tudi to je »Ljubljanskemu Zvonu« v veliko čast, da tako odlična revija, kakršen je »Slov. Přehled«, priznava veliko književno vrednost »Preš. albuma«. Čehi pač vedo, kaj je duševna vzajemnost slovanska. »Slov. Přehled«, ki stoji na leto samo 6 K 40 h, toplo priporočamo vsem našim češčini večšim naročnikom.

Prosvjeta je prinesla v svojem decembrskem zvezku poleg članka o Prešernu, ki ga je spisal gosp. Fr. Govekar, tudi prevod »Sonetnega venca«. Sonetni venec je prevedel dr. Velimir Deželić.

Dunajska »Zeit« je prinesla dne 26. januarja in 2. februarja izpod peresa nekega odličnega anonimnega Hrvata jako temeljito razpravo: »Gross-Croatien und die croatische Staatsidee«. Von einem Croaten. — Pisatelj pojasnjuje politično zgodovino »Hrvatske« in njeno državnopravno razmerje do Ogrske in do dinastije. Govori o tem, kako Madjarji čimdalje bolj zlorabijo odvisnost Hrvaške od Ogrske in kako utesnjujejo avtonomne pravice Hrvatov. Če pojde tako dalje, izgine kmalu vsa avtonomija Hrvaške, in »trojedna kraljevina« postane v par desetletjih samo skupina toliko in toliko ogrskih — komitatov. Madjarščina se čimdalje bolj vsiljuje pri hrvaških uradih na škodo hrvaščini, ki je »edini« uradni jezik na Hrvaškem — na papirju namreč . . . Nam Slovencem ne more biti vse eno, kaj se godi na Hrvaškem, marveč smo prepričani, da je naša usoda tesno spojena z usodo bratov Hrvatov . . . Pisatelj omenja, da bi bila sedanja Hrvaška, kateri bi se pridružila še Bosna s Hercegovino in (z Dalmacijo seveda) tudi naša Slovenija, pač lepa jugoslovanska država pod žezlom habsburškim. Ta država s svojimi prirodnimi krasotami, s svojim prirodnim bogastvom, s svojim morjem da bi bila nekako protitežje — velikosrbskim aspiracijam na Balkanu. Mi Slovenci globoko obžalujemo razpor med Srbi in Hrvati, pa nam je žal, da se v tej razpravi iznova nehote neti to nasprotje . . . Še to-le: Ako se na Hrvaškem širi madjarstvo in madjarščina, in ako med nami Slovenci, zlasti ob mejah, napreduje germanizacija, trkajmo se vsi skupaj na prsi pa recimo: Nostra culpa, nostra maxima culpa!

L' Ateneo, ugledna rimska revija, je prinesla v svoji 4. letošnji številki dne 22. februarja lep članek pod nadpisom: »Un poeta sloveno — Francesco Prešeren. (In occasione del primo centenario della sua nascita.)« Essay ta je spisal g. Ivan Trinko (pesnik »Zamejski«). G. T. riše po kratkem uvodu o Slovencih, njih domovini in literaturi pesniški značaj Prešernov in ocenja z jedrnatimi besedami njegov pomen v našem pesništvu. Ker je znano, da piše g. Trinko klasično italijanščino, ni nikakega dvoma, da je članek zanimal Italijane. Gospod Trinko je kakor ustvarjen za to, da bi seznanjal Italijane z našimi pisatelji, pa zato želimo, da bi še večkrat v laških revijah kaj napisal o slovenski literaturi. In ker je v »Prešernovem albumu« dokazal, da zna tudi krasno pre-

vajati slovenske verze na jezik italijanski, želimo, da bi na tem polju nadaljeval. S tem bo opravljal plemenito kulturno delo. — Dodajemo, da je g. T. napisal v videmskem listu »Il crociato« tudi članek o ruski literaturi, zlasti o Gorkem.

Splošni pregled

† Julij Zeyer, znamenit češki pesnik, je umrl meseca januarja v Pragi v 60. letu svoje starosti. Zeyer je bil jako plodovit pesnik in je napisal celo vrsto epskih poezij. Bil je skozinskoz romantik. Snovi svojim epom je zajemal najrajši iz češke zgodovine. Tako je spesnil ciklus »Vyšehrad«, potem »Griseldis«, »Čechův příchod«, »Kroniko o sv. Brandanu« ter »Karolinsko epopejo«. Zeyer je pisal tudi drame in novele, in je imelo njegovo pesniško pero tudi na tem polju veliko uspeha. Za češko književnost ima Zeyer velikih zaslug. V mladih letih je Zeyer veliko potoval in si razširjal svoje duševno obzorje; zato so njegovi spisi zanimivi in osnovani na globokoumni filozofiji. Češki narod je izgubil z Zeyerjem enega svojih najboljših pisateljev in enega svojih najplemenitejših sinov.

Državne subvencije »Slovenski Matici« je dovolilo ministrstvo na leto po 500 gld. — pardon, več! — 1000 kron. Mi pa mislimo, da naj bi »Matični« odbor, ki je prosil subvencije, to vsoto zahvalno odklonil, sicer si bode vlada še domišljala, da je odslej »Matica« dolžna pri svojih literarnih izdajah ozirati se na to — podporo! Saj, kakor razvidimo iz letnih računov, »Matica« nikakor ni v finančnih stiskah, da bi bila prisiljena sprejemati tak — bakšiš.

»Slovenska šolska Matica«. Odbor »Slovenske šolske Matice« je imel dne 10. februarja t. l. v konferenčni sobi I. državne gimnazije v Ljubljani svojo sejo, katere so se udeležili: predsednik g. Henrik Schreiner in odborniki gg.: dr. Janko Bezjak, Viktor Bežek, Jakob Dimnik, Frančišek Finžgar, Frančišek Gabršek, Frančišek Hubad in Andrej Senekovič. Vplačalo je 540 rednih in 7 ustanovnih članov 2340 K; stroškov je bilo 103'06 K; torej ostane v blagajnici 2236'94 K. Sklene se, da se osnujejo nova poverjenišтва za okraje, kjer bi bilo to potrebno. In prosijo se za podporo: sl. deželni zbor kranjski in vse večje posojilnice, oziroma tudi hranilnice in zasebniki. Za l. 1901. izda društvo dve knjigi, ki izideta proti koncu leta, in sicer: 1. »Pedagogični letopis«, najmanj 10 tiskanih pol obsežen. 2. Knjiga za realije, I. del: Zgodovina. Spisal profesor Josip Apih. Določijo, oziroma nasvetujejo se poročevalci za latinščino in grščino, za matematiko, stenografijo, filozofijo, lepopisje in ženska ročna dela. — Znanprej izda društvo: Letopis, knjige za realije 2. del: Zemljepis, didaktiko in morda še kaj drugega. G. predsednik razloži svoj načrt za didaktiko. G. Bežek meni, da bi kazalo za sedaj preložiti Tupetzovo najnovejšo ukoslovje. Sklene se, da pregledajo gg. odborniki načrt g. ravnatelja Schreinerja in mu podajo svoje opazke; potem se bode isti natisnil in razglasil. Spisovanje »Vzgojeslovja« prevzame g. V. Bežek. G. dr. J. Bezjak se pooblasti, da stavi na prihodnjem občnem zboru primerne predloge glede na izdajo »Slovenske slovnice« za srednje šole. Po nasvetu g. Bežka bode poskrbelo društvo za primerne čitanke za učiteljska. — »Šolska Matica« stopi z drugimi enakimi literarnimi društvi v književno zvezo; dotična okrožnica se jim pošlje